

Millî Edebiyat / Öğretici Metinler

1. Türkiye'nin millî dili "İstanbul Türkçesi"dir; buna şüphe yok! Fakat, İstanbul'da iki Türkçe var: Biri konuşulup da yazılmayan "İstanbul lehçesi", diğeri yazılıp da konuşulmayan "Osmanlı lisanı"dır. Acaba, millî dilimiz bunlardan hangisi olacaktır? Bu suale cevap vermeden, dilimizi, başka dillerle mukayese edelim: Başka diller de milletlerinin başkentlerine ait dillerdir. Fakat başka başkentlerin hepsinde, konuşulan dille yazılan dil aynı şeydir. Demek ki konuşma diliyle yazı dilinin birbirinden başka olması, sırf İstanbul'a mahsus bir hâldir. Bütün milletlerde bulunmayıp da yalnız bir millette tesadüf edilen bir hâl normal olabilir mi? O hâlde, İstanbul'da gördüğümüz bu ikilik bir dil hastalığıdır.

Her hastalık tedavi edilir; o hâlde, bu hastalığın da tedavisi lâzımdır. Fakat bu tedaviyi yapabilmek yani dildeki ikiliği ortadan kaldırmak için şu iki şeyden birini yapmak lâzımdır: Ya yazı dilini aynı zamanda konuşma dili hâline getirmek yahut konuşma dilini aynı zamanda yazı dili hâline koymak.

Ziya Gökalp'e ait bu metnin yazılış amacı ve üslubu düşünüldüğünde aşağıdaki metin türlerinin hangisini temsil ettiği söylenebilir?

- A) Hikâye B) Deneme C) Makale
D) Hatıra E) Eleştiri

2. Bizi ezelden ebede kadar bir millet hâlinde koruyan, bir-birimize bağlayan bu Türkçedir, bu bağ öyle metin bir bağıdır ki vatanın hudutları koptuğu zaman bile kopmaz, hudutlar aşırı yine bizi birbirimize bağlı tutar; Türkçenin çekilmediği yerler vatandır ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar, vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir. Bu bağ milyonlarca Türk'ü birbirinden bugün ayırmıyor fakat dimağdan dimağa, kalpten kalbe geçmiş bir teldir ki yarın Türk edebiyatının âteşin, feyyaz, ceyyid bir devresi açılırsa millî ruhu, bir elektrik seyyâlesi gibi bütün o dimağlar ve kalplerden geçirerek bu dağınık kitleyi yekpâre bir hâlde ayağa kaldırır.

Bu metinden hareketle yazarın fikrî ve edebî yönü hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dile yabancı ifade biçimlerinin dâhil olmasını bir zenginlik olarak değerlendirmektedir.
B) Dilin bir milletin özü olduğu düşüncesindedir.
C) Dil fikrini vatan kadar kutsal saymaktadır.
D) Milletlerin, dilleri sayesinde kalkınacağı anlayışını taşımaktadır.
E) Eserlerinin dili konusunda hassastır.

3. Seçkinlerin çocukken aldıkları terbiyede millî kültür yoktu. Çünkü içinde okudukları okullar halk okulu değildi, millî okul da değildi. Bu nedenle milletimizin seçkinleri millî kültürden yoksun kalarak yetiştiler, millîlikten uzaklaşarak yetiştiler. Şimdi bu eksikliği tamamlamak istiyorlar. Ne yapmalıdırlar? Bir taraftan halkın içine girmek, halkla beraber yaşamak, halkın kullandığı kelimelere, cümlelere dikkat etmek, söylediği atasözlerini, gelenekte yaşayan bilgelikleri duymak, düşüncesindeki ve duyusundaki yöntemi belirlemek. Şiirini, müziğini dinleyerek dansını oyunlarını seyretmek. Hayatına, ahlaki duygularına katılabilmek; giyinişinde, evinin mimarisinde, mobilyalarının sadeliğindeki güzellikleri tadabilmek. Bundan başka, halkın masallarını, fıkralarını, menkıbelerini, "tandırname" adı verilen, eski törenden kalma inanışları öğrenmek. Halk kitaplarını okumak. Korkut Ata'dan başlayarak halk nüktecilğini, çocukluğumuzda seyrettiğimiz Karagöz'le orta oyununu aramak bulmak lazım. Halkın cenkname'ler okunan eski kahvelerini, Ramazan gecelerini, Cuma arifane'lerini, çocukların her yıl sabırsızlıkla bekledikleri coşkun bayramlarını yeniden diriltmek, canlandırmak gerek, halkın sanat eserlerini toplayarak millî müzeler kurmak gerek. İşte, Türk milletinin seçkinleri, ancak uzun süre halkın bu millî kültür müzeleri ve okulları içinde yaşadıkdan sonradır ki millîleşmek imkânına kavuşurlar. Rusların en büyük şairi olan Puşkin, bu biçimde millîleştiği içindir ki gerçekten bir millî şair oldu. Dante, Petrarca, Jean Jacques Rousseau, Goethe, Schiller, D'Annunzio gibi millî şiirler hep, halktan aldıkları güç sayesinde sanat dâhileri oldular.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin iletilerinden biri değildir?

- A) Seçkinlerin millî kültürle olan bağlarını kuvvetlendirmeleri
B) Millî değerlerin gözlemlenmesi, irdelenmesi ve yeniden canlandırılması.
C) Yerli hayatın öğelerinden haberdar olunması
D) Halkın zevkine uygun bir sanatkâr tutumu sergilenmesi
E) Gelişen dünyanın kültürel hareketliliğine ayak uydurulması

4. I. Aziz İstanbul
II. Üç Tarz-ı Siyaset
III. Yeni Hayat
IV. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar
V. Millî Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşaları

Numaralanmış eserlerden hangisinin içeriği düzyazı formunda öğretici metinlerden oluşmaz?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Millî Edebiyat / Öğretici Metinler

5. Beyazıt'ta teravihi kılıp mahyacının havadaki iplere sıra sıra dizdiği üç çifte piyadeyi seyrettikten sonra nazlı nazlı, salına salına Direklerarası'na seğirttiğiniz var mı? Ne o? Koca meydanda geçecek yol bulamadınız mı? Buranın her tarafı çamur değil ya! Biraz da yandan gelin. Bizim memlekette serpintiyi, sıçrayan çamuru, dam aktarmasını, oluk damlasını, duvar yaşlığını, kundura pastırmasını hesap eden sokağa çıkamaz. Gelin, gelin. Kâğıtçılar kaldırımına çıkın. Burada olsa olsa dükkân altlarına bodrumlara düşüp bacağına kırılır, incinir. Şemsiyeniz takılıp çit diye gaflet eseri dayanıklılığı kırılıverir. Ya Köprü'den geçerseniz ne yapacaksınız? Burada bari denize düşmek korkusu yok. Hele biraz daha yürüyün, parke kaldırım. Vezneciler Hamamı. Ay! Yeniçeriler, dayılar hala ayakta. Vay! Fotografçı dükkânı. Gelsin Yakomi'nin bası, allının allısı. Ayvaz'la Nıfşışeb'in söyleşmesi, Afet'in kantosu. Vasilin taksimi, nüktedan Muhsin'in hicaz-kâr kürdisi.

Bu metnin dil ve anlatım özellikleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sohbet havası içinde yazılmıştır.
B) Betimlemelere ve örneklemelere yer verilmiştir.
C) Nesnel bir anlatım tavrı sergilenmiştir.
D) Ünlem bildiren ifadelere başvurulmuştur.
E) Mizahi bir üslupla kaleme alınmıştır.
6. "Halka doğru gitmek", ne demektir, halka doğru gidecek olanlar kimlerdir? Bir milletin aydınlarına, fikir adamlarına o milletin "Seçkinler" i adı verilir. Seçkinler, yüksek bir eğitim ve öğretim görmüş olmakla, halktan ayrılmış olanlardır. İşte, halka doğru gitmesi lazım gelenler bunlardır. Seçkinler, halka doğru niçin gidecekler? Bu soruya bazıları şöyle cevap veriyor: "Seçkinler, halka, millî kültür götürmek için" gitmelidirler. Hâlbuki önceki bölümde görüldüğü üzere, yurdumuzda "millî kültür" denilen şey yalnız halkta vardır.

Seçkinler henüz millî kültürden nasiplerini almamışlardır. O hâlde millî kültürden yoksun bulunan seçkinler, millî kültürün canlı bir müzesi olan halka, nasıl bir biçimde millî kültür götürebilecekler? Meseleyi çözebilmek için, önce şu noktalara cevap verelim: Seçkinler, neye sahiptir? Halkta ne vardır? Seçkinler medeniyete sahiptir. Halkta millî kültür vardır. O hâlde, seçkinlerin halka doğru gitmesi şu iki amaç için olabilir: 1) Halktan millî kültür terbiyesi almak için, halka doğru gitmek. 2) Halka medeniyet götürmek için, halka doğru gitmek.

Bu metnin yapı unsurları ile dil ve anlatım özellikleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanımlama ve alıntı yapma yollarına başvurulmuştur.
B) Soru cümleleriyle ifadenin tesir gücü artırılmıştır.
C) Görüşler açıklayıcı anlatımla ortaya konmuştur.
D) Tümdengelimci bir içerik söz konusudur.
E) Ana fikir, amaç-sonuç ilgisi etrafında dile getirilmiştir.

7. Şimdi geçerlerken baktım ve tanıdım. Tümenin bir batar-yası gidiyor. Önde bir bölük asker var. Kırmızı bayrakları ellerinde; ayaklarını, biraz yadırgadıkları alafrangadan dönme bir şarkının havasına uydurmuş gidiyorlar. Hepsini temiz, hepsi yeni giyinmiş askerin vakarı, efendiliği üstlerinden akıyor.

Aralarında bir çehre var ki bakınca "İşte harbi kazananlar!" diyorum. Hüseyin! Uzun yüzünün iki keskin, titiz gözleri var. Kara yüzünün sağ tarafı tamamen parça parça olmuş, çürümüş, çok eski olmayan muazzam bir yaranın izini taşıyor.

İşte çamur içinde, barut ve kan içinde, cehennem ateşi içinde kayalara tırmanan nefer, ölüm yağmuru altında memleketini çalmaya gelenin girtlağına atılan nefer budur. İçindeki korkunç kudretin manasını bilmeyen, tahlil etmeyen fakat içindeki eski ve isimsiz bir cengâverlikle yeni, müphem, henüz boş bir ülküye lazım olduğu dakika şahane ölen nefer budur. İçimden selamlıyorum onu ve onun gibi ateş altında, duman içinde memleketi için ölmeye atılanları birden selamlıyorum.

Bu metinle ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- A) Bir fıkradan alınmıştır.
B) Savaşın doğurduğu acı eleştirilmiştir.
C) Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.
D) Gözlemlere yer verilmiştir.
E) Benzetme yapılmıştır.

8. Genç Kalemler dergisinin ikinci cildinin ilk sayısından itibaren yayımlanmaya başlanan "- - -" makalelerinin ilk on birinde yazar olarak herhangi bir kişinin adı bulunmamaktadır. İlk beş makalenin altında "?", 6-11. makalelerin altında da "Genç Kalemler Tahrir Heyeti" ibaresi yer alır. Yazıların altında herhangi bir adın bulunmaması yazılarda ileri sürülen görüşlerin tek bir kişinin değil, Genç Kalemler'i çıkaranların ortak düşüncesi olduğunun vurgulanmak istenmiş olmasındandır. Bununla birlikte bu başlık altındaki ilk makalenin Ömer Seyfettin'e ait olduğu düşünülmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Yeni Lisan
B) Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak
C) Biz Nasıl Şiir İsteriz?
D) Tarih Musahebeleri
E) Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar

